

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное учреждение
высшего профессионального образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации

УТВЕРЖДАЮ

Проректор
по образовательной деятельности КФУ
Проф. Минзарипов Р.Г.

"__" _____ 20__ г.

Программа дисциплины

Древнетюркский язык БЗ.В.5

Направление подготовки: 032700.62 - Филология

Профиль подготовки: Преподавание филологических дисциплин (Татарский язык и литература)

Квалификация выпускника: бакалавр

Форма обучения: очное

Язык обучения: русский

Автор(ы):

Нуриева Ф.Ш.

Рецензент(ы):

Гайнуллина Г.Ф.

СОГЛАСОВАНО:

Заведующий(ая) кафедрой: Харисов Ф. Ф.

Протокол заседания кафедры No ____ от "____" _____ 201__ г

Учебно-методическая комиссия Института филологии и межкультурной коммуникации (отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации):

Протокол заседания УМК No ____ от "____" _____ 201__ г

Регистрационный No

Казань
2014

Содержание

1. Цели освоения дисциплины
2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы
3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля
4. Структура и содержание дисциплины/ модуля
5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения
6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов
7. Литература
8. Интернет-ресурсы
9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

Программу дисциплины разработал(а)(и) профессор, д.н. (профессор) Нуриева Ф.Ш. кафедры татарского языка и методики преподавания отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации им.Г.Тукая , Fenuze.Nurieva@kpfu.ru

1. Цели освоения дисциплины

Цель освоения дисциплины "Древнетюркский язык" - сформировать у студентов комплекс знаний и умений по древнейшим письменным памятникам тюркоязычных народов.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел " Б3.В.5 Профессиональный" основной образовательной программы 032700.62 Филология и относится к вариативной части. Осваивается на 1 курсе, 1 семестр.

Предмет "Древнетюркский язык" входит в обязательный минимум содержания Федеральным государственным образовательным стандартом высшего профессионального образования по направлению подготовки 032700.62 Филология. Б.7

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-1 (общекультурные компетенции)	владение культурой мышления; способность к восприятию, анализу, обобщению информации, постановке цели и выбору путей ее достижения;
ОК-8 (общекультурные компетенции)	осознание социальной значимости своей профессии, высокая мотивация к профессиональной деятельности;
ПК-1 (профессиональные компетенции)	способность демонстрировать знание основных положений и концепций в области теории и истории основного изучаемого языка (языков) и литературы (литератур), теории коммуникации, филологического анализа и интерпретации текста, представление об истории, современном состоянии и перспективах развития филологии;
ПК-2 (профессиональные компетенции)	владение базовыми навыками сбора и анализа языковых и литературных фактов с использованием традиционных методов и современных информационных технологий;
ПК-8 (профессиональные компетенции)	владение навыками участия в научных дискуссиях, выступления с сообщениями и докладами, устного, письменного и виртуального (размещение в информационных сетях) представления материалов собственных исследований.

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

- традиционные письменности древних тюрков;
- характеристику тюркского рунического письма, время и ареал его распространения;

2. должен уметь:

- Уметь:

- читать и анализировать древнетюркские тексты;
- оперировать фактами грамматики, иметь определенный лексический запас древнетюркской лексики;
- пользоваться научной и справочной литературой, библиографическими источниками и современными поисковыми системами;

3. должен владеть:

- конкретными знаниями по истории древних тюрков;
- базовыми навыками обработки рунических текстов

4. должен демонстрировать способность и готовность:

Знать:

- традиционные письменности древних тюрков;
- характеристику тюркского рунического письма, время и ареал его распространения;

Уметь:

- читать и анализировать древнетюркские тексты;
- оперировать фактами грамматики, иметь определенный лексический запас древнетюркской лексики;
- пользоваться научной и справочной литературой, библиографическими источниками и современными поисковыми системами;

Владеть:

- конкретными знаниями по истории древних тюрков;
- базовыми навыками обработки рунических текстов.

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 2 зачетных(ые) единиц(ы) 72 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины зачет в 1 семестре.

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Историческая характеристика древних тюркоязычных государств средневековья	1	1	2	2	0	устный опрос тестирование
2.	Тема 2. История открытия и исследования памятников тюркского рунического письма	1	2-3	2	2	0	тестирование устный опрос
3.	Тема 3. Ареалы распространения, типы, виды и жанры ДТП. Памятники рунической письменности Поволжья.	1	4	2	2	0	тестирование устный опрос
4.	Тема 4. Содержание и историческое значение основных орхонских памятников в честь Кюльтегина и Тоньюкука.	1	5	4	4	0	тестирование устный опрос
5.	Тема 5. Основные черты грамматики языка орхоно-енисейских памятников. 1. Фонетика. Графика. Рунический алфавит. Гласные. Согласные. Сингармонизм. 2. Морфология. Части речи. 3. Синтаксис и стилистика древнетюркских рунических текстов.	1	6-10	8	8	0	тестирование реферат
	Тема . Итоговая форма контроля	1		0	0	0	зачет
	Итого			18	18	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Историческая характеристика древних тюркоязычных государств средневековья

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Борынгы төрки каганлыклар тарихы.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Борынгы төрки дәвере төрки телләр үсешенә өченчә чорын - У - Х гасырлар аралыгын төшкил итә. Борынгы төрки чор А.Н.Баскаков классификациясендә үзе өчкә бүлөп карала: тюкуй (У - VIII йөзләр), борынгы кыргыз (IX-Хйөзләр). Бу бүленеш тел алмашудан бигрәк, сәяси властьның үзгәрүен чагылдыра.

Тема 2. История открытия и исследования памятников тюркского рунического письма лекционное занятие (2 часа(ов)):

Төрки рун язучы истәлекләрнең табылу һәм өйрәнелү тарихы. Серле язучыларны уку.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Төньяк Монголия территориясендә табылган мәдәни һәйкәлләр "бөңгү ташлар" төркиләрнең атаклы каганнары, батырлары: Күлтәгин, аның агасы Билгә каган, зирәк Төньякук, гаскәр башлыктары Кули Чура, Моюн Чура, Алп Илитмиш һ.б. истәлегенә куелга. Борынгы төрки чордан калган рун язучы ядкярләрне табылу урынына, эчтәлегенә һәм жанрына бәйлә төркемнәргә бүленеш С.Г.Кляшторный, А.Н.Кононов, И.Л.Кызласов, А.М.Әербак, М.Х.Бакиров, Х.М.Мәхмүтов, Х.Р.Курбатов хезмәтләрендә урын алган.

Тема 3. Ареалы распространения, типы, виды и жанры ДТП. Памятники рунической письменности Поволжья.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Рун язучы истәлекләрнең таралу ареалы. Идел буенда табылган рун язучы истәлекләр. Күлтәгин һәм Билгә каган истәлекләренә табылу һәм өйрәнелү тарихы.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Рун язучы истәлекләр 7 территорияль төркемчә төшкил итә. Идел буенда табылган рун язучы истәлекләрне өйрәнү: Х.Р.Курбатов, Ә.Р.Тенишев, Ф.Ш.Нуриева.

Тема 4. Содержание и историческое значение основных орхонских памятников в честь Кюльтегина и Тоньюкука.

лекционное занятие (4 часа(ов)):

Төньякук һәм Күлтәгин истәлекләре: гомумфилологик һәм тарихи планда тикшеренүләр.

практическое занятие (4 часа(ов)):

Рун язучы текстлар, аларның транскрипциясе һәм татар теленә тәржемәсе. Рун язучы текстлар: Күлтәгин язмасы, Төньякук истәлеге.

Тема 5. Основные черты грамматики языка орхоно-енисейских памятников. 1. Фонетика. Графика. Рунический алфавит. Гласные. Согласные. Сингармонизм. 2. Морфология. Части речи. 3. Синтаксис и стилистика древнетюркских рунических текстов.

лекционное занятие (8 часа(ов)):

Орхоно-енисей язмаларының тел үзенчәлекләре. Борынгы төрки язма истәлекләр телендә мөстәкыйль сүз төркемнәре. Рун язучы истәлекләр телендә ярдәмлек сүз төркемнәре.

практическое занятие (8 часа(ов)):

Борынгы төрки язма истәлекләр телендә сузыклар һәм тартыклар. Борынгы төрки фонетик үзенчәлекләр. Морфология. Исемдә килешләр системасы. Борынгы төрки телдә сан сүз төркеме. Ташъязмаларда төркөлгән алмашлыкларның лексик-грамматик төркемчәләре. Сыйфат сүз төркеменә лексик байлыгы. Борынгы төрки текстларда рәвешләр. Аларның ясалыш үзенчәлекләре. Борынгы истәлекләр телендә төркөлгән боерык һәм теләк фигуралар. Тексттагы мисалларга нигезләнеп аңлатырга. Борынгы төрки истәлекләр телендә заманнар системасы. Хәзерге-киләчәк заманның ?Күлтәгин? текстында нинди мөгънәләре төркөлгән.

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
1.	Тема 1. Историческая характеристика древних тюркоязычных					

государств средневековья

1

1

реферат

6

опрос, тест

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
2.	Тема 2. История открытия и исследования памятников тюркского рунического письма	1	2-3	коллоквиум	8	коллоквиум
3.	Тема 3. Ареалы распространения, типы, виды и жанры ДТП. Памятники рунической письменности Поволжья.	1	4	самостоятельная работа	8	опрос
4.	Тема 4. Содержание и историческое значение основных орхонских памятников в честь Кюльтегина и Тоньюкука.	1	5	аналитический анализ	6	контрольная работа, тест
5.	Тема 5. Основные черты грамматики языка орхоно-енисейских памятников. 1. Фонетика. Графика. Рунический алфавит. Гласные. Согласные. Сингармонизм. 2. Морфология. Части речи. 3. Синтаксис и стилистика древнетюркских рунических текстов.	1	6-10	анализ текста	8	зачет
Итого					36	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Вузовское освоение курса "Древнетюркский язык" предполагает использование как традиционных, так и инновационных образовательных технологий. Из традиционных образовательных технологий используются в учебном процессе лекция, практическое занятие, семинар и др. В курсе используются новые информационные технологии: Интернет-ресурсы, ЭОР и др.

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Историческая характеристика древних тюркоязычных государств средневековья

опрос, тест , примерные вопросы:

Борынгы төрки дәвере төрки телләр үсешенең ничәнче чорын тәшкил итә? Борынгы төрки чор А.Н.Баскаков классификациясендә ничәгә бүлөп карала? Төрки халыклар тарихын чорларга бүлү. Борынгы төрки чорга гомуми күзәтү ясарга. I төрки каганат тарихы. Бу чорда дөньяда сәясәти мохит. II төрки канагат тарихы. Канагатның этник структурасы. Язу барлыкка килүнең алшартлары. II канагат чорыннан калган ядкярләр. Аларның әһәмияте. Төрки рун язучы текстларның табылу һәм аларны өйрәнү тарихын сөйләргә.

Тема 2. История открытия и исследования памятников тюркского рунического письма

коллоквиум , примерные вопросы:

Руник язмаларны табылу ареалына бәйле төркемнәргә бүлү. . Төньяк Монголия территориясендә табылган истәлекләр хакында гомуми мәгълүмат бирү. Күлтәгин истәлегенең табылу тарихы, эчтәлеге. Истәлекне өйрәнүче галимнәр. Төньяккүк истәлегенең табылу тарихы. Төньяккүкның II төрки каганатны ныгытудагы ролен ташъязмалардагы мәгълүматлардан чыгып аңлатырга. Билгә каган турында мәгълүматлар кайсы истәлекләрдә сакланган. Идел-Чулман буйларында табылган рун язучы истәлекләргә өйрәнүнең торышы.

Тема 3. Ареалы распространения, типы, виды и жанры ДТП. Памятники рунической письменности Поволжья.

опрос , примерные вопросы:

Борынгы төрки чордан калган ташъязмаларның табылу географиясе. Рун язучы истәлекләр төрки берләшмәләрнең сәясәти һәм мәдәни үзәкләренә нисбәттә ничә территорияль төркемчә хасыйль итә? Идел-Чулман буйларында табылган рун язучы истәлекләргә өйрәнүнең торышы.

Тема 4. Содержание и историческое значение основных орхонских памятников в честь Кюльтегина и Тоньюкука.

контрольная работа, тест , примерные вопросы:

Руник язмаларны табылу ареалына бәйле төркемнәргә бүлү. Төньяк Монголия территориясендә табылган истәлекләр хакында гомуми мәгълүмат бирү. Күлтәгин истәлегенең табылу тарихы, эчтәлеге. Истәлекне өйрәнүче галимнәр. Төньяккүк истәлегенең табылу тарихы. Төньяккүкның II төрки каганатны ныгытудагы ролен ташъязмалардагы мәгълүматлардан чыгып аңлатырга. Билгә каган турында мәгълүматлар кайсы истәлекләрдә сакланган.

Тема 5. Основные черты грамматики языка орхоно-енисейских памятников. 1. Фонетика. Графика. Рунический алфавит. Гласные. Согласные. Сингармонизм. 2. Морфология. Части речи. 3. Синтаксис и стилистика древнетюркских рунических текстов.

зачет , примерные вопросы:

1. Төрки халыктар тарихын чорларга бүлү. Борынгы төрки чорга гомуми күзөтү ясарга. 2. I төрки каганат тарихы. Бу чорда дөнъяда сөяси мохит. 3. II төрки канагат тарихы. Канагатның этник структурасы. Язу барлыкка килүнең алшартлары. 4. II канагат чорыннан калган ядкярләр. Аларның әһәмияте. 5. Төрки рун язулы текстларның табылу һәм аларны өйрөнү тарихын сөйләргә. 6. Руник язмаларны табылу ареалына бәйлә төркемнәргә бүлү. 7. Төньяк Монголия территориясендә табылган истәлекләр хакында гомуми мәғлүмат бирү. 8. Күлтәгин истәлегенең табылу тарихы, эчтәлегә. Истәлекне өйрөнүчә галимнәр. 9. Төньяк истәлегенең табылу тарихы. Төньяк рунның II төрки каганатны ныгытудагы ролен ташъязмалардагы мәғлүматлардан чыгып аңлатырга. 10. Билгә каган турында мәғлүматлар кайсы истәлекләрдә сакланган. 11. Идел-Чулман буйларында табылган рун язулы истәлекләргә өйрөнүнең торышы. 12. Борынгы төрки истәлекләргә жанры һәм эчтәлегенә бәйлә төркемләү. 13. Төрки рун алфавиты. Аның барлыкка килүе турында карашлар. 14. Борынгы төрки алфавитында сузыкларның бирелеше. Фонемаларны билгеләүдә кыенлыктар. 15. Борынгы төрки алфавитында тартыкларның бирелеше. Тартыкларның үзенчәлегә. 16. Борынгы төрки истәлекләр телендә сакланган төп фонетик закончалыктарны мисалларга нигезләнеп аңлатырга. 17. Борынгы төрки телнең сүзлек составына тематик характеристика бирегез. Аларның хәзергә татар әдәби теле белән чагыштырганда уртаклыгы һәм аермасы. 18. ?Борынгы төрки сүзлек?. Гомуми характеристика бирергә. 19. Борынгы төрки язма истәлекләр телендә килешләр системасы. 20. Борынгы төрки телдә сан сүз төркеме. 21. Ташъязмаларда төркөлгән алмашлыкларның лексик-грамматик төркемчәләре. 22. Сыйфат сүз төркеменең лексик байлыгы. 23. Борынгы төрки текстларда рәвешләр. Аларның ясалыш үзенчәлекләре. 24. Борынгы истәлекләр телендә төркөлгән боерык һәм теләк фигыльләр. Тексттагы мисалларга нигезләнеп аңлатырга. 25. Борынгы төрки истәлекләр телендә заманнар системасы. 26. Хәзергә-киләчәк заманның ?Күлтәгин? текстында нинди мәғнәләре төркөлгән. 27. Үткән заман формалары. Куллану ешлыгы. Төрлөнү үзенчәлегә. 28. Киләчәк заман хикәя фигыльләр. 29. Шарт фигыльләрнең зат мәғнәләрен үзгәрткән сайлаган тексттан чыгып аңлатыгыз. 30. Сыйфат фигыльләрнең кулланылышын ?Күлтәгин? истәлегенә таянып аңлатыгыз. 31. Хәл фигыльләр. Истәлекләр телендә куллану үзенчәлегә. 32. Истәлекләрдә төркөлгән ярдәмлек сүз төркемнәре хакында сөйләргә. Хәзергә татар әдәби теленнән аермасын билгеләргә.

Тема . Итоговая форма контроля

Примерные вопросы к зачету:

1. Борынгы төрки рун алфавиты.
2. Орхон-енисей рун язмаларының палеографиясе.
3. Күлтәгин истәлегә. Төзелеш һәм эчтәлегә. Өйрөнү тарихы.
4. Төньяк истәлегенең төзелеш һәм эчтәлегә. Өйрөнү тарихы.
5. Орхон-енисей истәлекләрендә титул атамалары.
6. Төрки рун язулы истәлекләргә табылу һәм өйрәнелү тарихы.
7. Төрки рун алфавитын ачу тарихы.
8. Татар телендә борынгы төрки телнең сүзлек хәзинәсе сакланышы.
9. Орхон-енисей истәлекләрендә сыйфат сүз төркеме.
10. Орхон-енисей истәлекләрендә сыйфат сүз төркеме.
11. Орхон-енисей истәлекләрендә алмашлык сүз төркеме.
12. Орхон-енисей истәлекләрендә ярдәмлек сүз төркемнәре.
13. Орхон-енисей истәлекләргә синтаксисы.
14. Орхон-енисей истәлекләргә телендә туганлык атамалары.
15. Орхон-енисей истәлекләргә телендә хайван, кош-корт атамалары.
16. Орхон-енисей истәлекләргә телендә табигать күренешен белдергән атамалар.
17. Борынгы төрки сүзлек.
18. Идел-Чулман буенда табылган рун язулы истәлекләр.
19. Седъяр рун язмасын өйрөнү тарихы.
20. Борынгы төркиләр тарихында манихей дине һәм манихей язулы истәлекләр.

21. Рун язуды истәлекләре өйрәнүдә Ә.Р. Тенишев эшчәнлеге.
22. Идел буенда язылган рун язуды истәлекләре өйрәнгән галимнәр.
23. И.Л. Кызласовның борынғы төркиләрдә кулланылган рун язуды төрләрен өйрәнү өлкәсендәге эшчәнлеге.
24. Рун язуды истәлекләренң жанр һәм стиль үзенчәлекләре.
25. Борынғы төркиләр файдаланган графика төрләре: рун, уйгур, гарәп.
26. Борынғы төркиләрдә уку-язу торышы.

7.1. Основная литература:

Аминова А. А. Теория и практика русского языка: морфология. Синтаксис. Орфография. Пунктуация: учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности 031001 и направлению подготовки 031000 "Филология" / А.А. Аминова, Н.Н. Фаттахова. Казань: Казанский государственный университет, 2009. 203 с.

Никуличева, Д. Б. Как найти свой путь к иностранным языкам. Лингвистические и психологические стратегии полиглотов [Электронный ресурс] : учеб.-метод. пособие / Д. Б. Никуличева. - М. : Флинта : Наука, 2009. - 304 с. <http://znanium.com/bookread.php?book=406424>

Нуриева Ф.Ш. Борынғы төрки тел. Орхон-енисей язмалары теле. Югары уку йортлары өчен дәреслек. - Казан: Казан ун-ты нәшр., 2007. - 138 б.

История русского языка: Курс лекций / В.П. Даниленко. - М.: Флинта: Наука, 2009. - 320 с. <http://znanium.com/bookread.php?book=320757>

7.2. Дополнительная литература:

Заболотный В.М. Древние языки и культуры. - М.: Изд.центр ЕАОИ, 2009. - 308 с. <http://www.bibliorossica.com/book.html?currBookId=6163>

Малые языки и традиции: существование на грани Вып. 1. Лингвистические проблемы сохранения и документация малых языков / Под редакцией А.Е.Кибрикова. - М.: Новое издательство, 2005. - 252 с. <http://www.bibliorossica.com/book.html?currBookId=1267>

Кормушин И.В. Тюркские енисейские эпитафии : грамматика, текстология / И.В. Кормушин ; Рос. акад. наук, Ин-т языкознания. ? Москва : Наука, 2008. ? 341, [1] с., [16] л. цв. ил. ; 22. ? Часть текста представляет собой тюркское руническое письмо. ? На тит. л.: Акад. книгоиздательство России 280 лет. ? Продолж. монографии "Тюркские енисейские эпитафии. Тексты и исследования" (М.: Наука, 1997)

Бакиров М.Х. Генезис и древнейшие формы общетюркской поэзии : Автореф. дис... д-ра филол. наук. 10.01.02 / М.Х. Бакиров ; Казан. гос. ун-т. ? Казань, 1999. ? 96 с. Гумилев Л.Н. Древние тюрки. - М., 1993.

Дәүләтшин Г. Төрки-татар рухи мәдәнияте тарихы. - Казан: Тат. кит. нәшр., 1999.

Зарубежная тюркология. Вып. 1: Древние тюркские языки и литературы : [сб.] / [сост. С. Г. Коляшторный]. ? М. : Наука, 1986. ? 381 с

Малов С.Е. Памятники древнетюркской письменности. Тексты и исследования. - М: изд. АН СССР, 1951.

Малов С.Е. Памятники древнетюркской письменности. - М. - Л., 1951.

Малов С.Е. Енисейская письменность тюрков. - М.- Л., 1952.

Малов С.Е. Памятники древнетюркской письменности Монголии и Киргизии. -М.-Л., 1951.

Щербак А.М. Тюркская руника. Происхождение древнейшей письменности тюрков. - С-Пб, 2001.

Языки мира: Тюркские языки. -М., 1996.

Словари

Древнетюркский словарь. - Л., 1969.

Севортян Э.В. Этимологический словарь тюркских языков. - М., 1974.

Әхмәтьянов Р.Г. Татар теленең кыскача тарихи-этимологик сүзлеге. -Казан, 2001.

7.3. Интернет-ресурсы:

Институт стран Азии и Африки при Московском государственном университете (МГУ - <http://www.iaas.msu.ru>

Нуриева Ф.Ш. Борынғы төрки тел - <http://tulpar.kfu.ru/course/view.php?id=432>

Нуриева Ф.Ш. Дистанционное обучение в КГУ. Дистанционный учебный курс - <http://moodle.ksu.ru/course/view.php?id=11>

Словарь филолога - slovarfilologa.ru/52/

Тюркские языки - ru.wikipedia.org/wiki/

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "Древнетюркский язык" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Необходимые технические средства:

1. Мультимедийный компьютер.
2. Средства телекоммуникации (электронная почта, выход в Интернет).
3. Сканер.
4. Принтер лазерный.
5. Копировальный аппарат.
6. Ноутбук

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 032700.62 "Филология" и профилю подготовки Преподавание филологических дисциплин (Татарский язык и литература) .

Автор(ы):

Нуриева Ф.Ш. _____

"__" _____ 201__ г.

Рецензент(ы):

Гайнуллина Г.Ф. _____

"__" _____ 201__ г.